

יערית ברנ	ענת סער	חגי ח. שבתאי
יונתן פרג'ון	לירון רז	אריה שפירא
נרית תורן	אוסנת קולודני-חיים	דן גינר
סמדר גל	ענבל זוסמן	גלי פלד
יעל שפירא	יואב אינגבר	אלון וילנר
קמילה אמיר	משה עוזיאל	אופיר לוי
	טל שפרנט	שרית ויור

חגי שבתאי, שפירא | עורכי דין

בית תנועת המושבים רחוב לאונרדו דה וינצ'י 19 תל אביב 6473318
 ט | 03-5259050 | פ | 03-5259051 | www.hs-law.org | info@hs-law.org

28.7.26

התנגשות בין דרישות רשות מקרקעי ישראל לבין סמכויות פקיד היערות בהליך השבת קרקע / יערית ברנ, עו"ד

לאחרונה טיפל משרדנו בהשבת קרקע רחבת היקף של מושב בעקבות תוכנית שאישרה שינוי ייעוד של הקרקע מחקלאות לתעסוקה.

רשות מקרקעי ישראל דרשה מהמושב להשיב את הקרקע כשהיא "ריקה ופנויה", לרבות פינוי כל הנטוע עליה, והבהירה כי אי עמידה בדרישה ובמועד הפינוי שנקבע על ידי הרשות עלול להביא לפגיעה משמעותית בזכויותיו הכספיות של המושב ובפיצויים המגיעים לו בעקבות ההשבה ואף לגרור עיצומים כספיים בהיקפים ניכרים, לעיתים עד כדי עשרות מיליוני ₪.

אלא שעל הקרקע ניטעו מאות עצים, ובהם עצי זית – אילנות מוגנים לפי פקודת היערות.

כאשר פנה המושב לפקיד היערות בבקשה לקבל רישיון לכריתת העצים או להעתקתם כדי לעמוד בדרישת הפינוי של הרשות, השיב פקיד היערות כי אין לבצע את הכריתה או ההעתקה בשלב ההשבה, אלא רק בשלב הגשת הבקשה להיתר בנייה או בשלב הפיתוח של המגרשים בכפוף למתן ערבויות לביצוע נטיעות חליפיות לפי ערכם של העצים.

לשיטתו, סמכותו לפי סעיפים 15 ו-15א לפקודת היערות, מחייבת אותו לשקול שיקולים מקצועיים וסביבתיים, ובין היתר, את תכלית הבקשה, מצבו, גילו ונדירותו של האילן המוגן כמו גם ערכו הנופי, האקולוגי וההיסטורי של האילן המוגן שלגביו מתבקש הרישיון והוא אינו מוסמך להתיר כריתה או העתקת עצים מוגנים רק משום שהרשות דורשת את השבת הקרקע. עוד הדגיש פקיד היערות כי יש להעדיף את דחיית הכריתה או העתקת העצים, עד למועד שבו יהיה צורך אמיתי בפיתוח, תוך שמירה על תועלתם הסביבתית והציבורית של האילנות המוגנים.

לוחות זמנים שהציב לא עלו על צרכי רמ"י ודרישות ההשבה.

יצוין כי על החלטתו של פקיד היערות, המתמנה מכוח פקודת היערות מטעם שר החקלאות, ניתן להגיש השגה לפקיד היערות הממשלתי במשרד החקלאות.

כך מצא עצמו המושב בין הפטיש לסדן: אם יכרות את העצים בשלב ההשבה – יפעל בניגוד לעמדת פקיד היערות, שהוא הגורם המוסמך לפי הדין; ואם לא יכרות אותם – עלול להיחשב כמי שלא מילא אחר דרישת הרשות להשבת מקרקעין פנויים. המשמעות לכך היא סיכון של פגיעה משמעותית ששוויה עלול להיות באובדן זכויות כלכליות משמעותיות ביותר (קבלת תמריצים כספיים וזכויות ייזום) וזאת למרות שיש כאן מחלוקת בין רשויות המדינה.

סופו של דבר, לאחר טיפול משפטי שנמשך חודשים, נמצא פתרון שהניח את דעתן של הרשויות והמושב.

מעבר למשמעותו של המקרה עבור המושב, הוא ממחיש עיקרון חשוב: כאשר רשויות המדינה פועלות מכוח סמכויות שונות ומציבות דרישות סותרות, אין זה ראוי שהאזרח או המושב יישאו במחיר של חוסר התיאום ביניהן. נדרש כי במקרים כאלו האחריות ליישוב הסתירה בין הרשויות תהיה על הרשויות – ולא על האזרח.

* עו"ד יעריט ברנן מעניקה ליווי וייעוץ משפטי ללקוחות המשרד, בין היתר, בתחום השבות קרקע בהיקפים נרחבים וקבלת פיצויי השבה.

** האמור בחוזר זה אינו בגדר חוות דעת או ייעוץ משפטי מכל סוג שהוא, אלא מידע כללי בלבד.